

(1874-1927)

***«Краю мій красний,
Гуцуліє, снити б тобою і
снити»***

Іван Драч

Інформаційно-літературна виставка книг до 150-річчя від дня народження українського письменника з Івано-Франківщини

Марка Черемшини

13 червня

Іван Драч

Марко Черемшина

Коли б мені дозволено було перемінитись у птаха,
то вибрав би я собі стать жайворонка...

Марко Черемшина

Краю мій красний, Гуцуліє, снити б тобою і снити,
Краю мій в Бога за пазухою, немає вже слів для проклять!..
Коли б мені та дозволено птахом перемінитись,
То вибрав би я собі жайворонкову стать.

Гори у тюрмах сонця не бачать. Дню мій неситий,
Як мені в твоїм раю пекла твої болять!
Коли б мені та дозволено птахом перемінитись,
То вибрав би я собі жайворонкову стать.

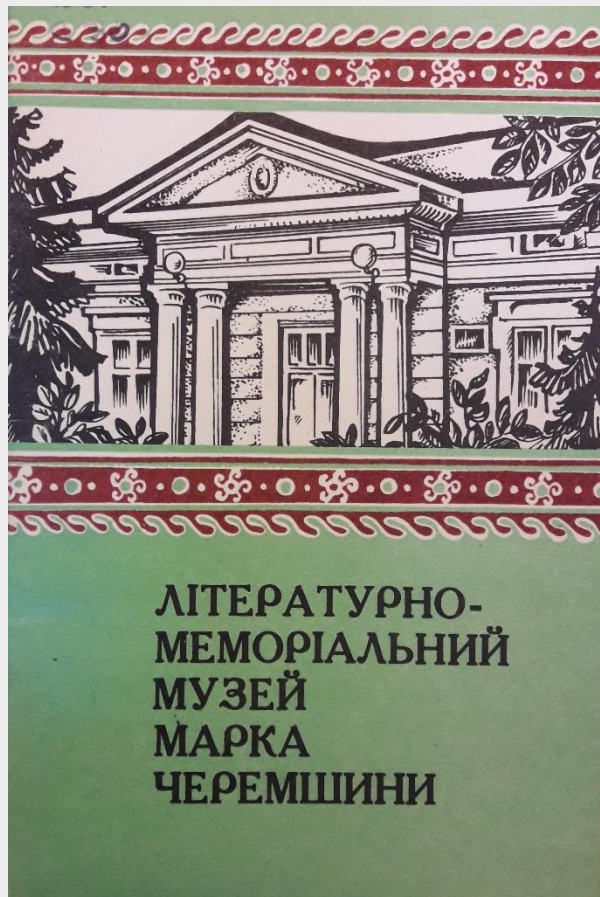
Цісарське все. Цісарські грати і навіть гниди.
Пнеться у душу жура – уніформована цісарська рать.
Все у цісаря просим, навіть в рідній землі зігнити,
А як би мені над землею жайвором, жайвором стать?!

Я випив би небо до денця, співом шалів би крилато,
Журу перепив би зорями, а в зір би взяв зір на сто гін –
О доле моя небесна! Земне усе переклято.
Дай забуття у співі, зведи із земних колін.

Дивився б я із блакиті на мужицькі тверді худокості,
Та шпурнула б у мене грудкою мужицька люта рука,
І полетів би я до Стефаника, до розпуки його у гості,
І залився б, мабуть, як проклятий, над подвір'ям
Івана Франка.

І тоді б вони в Снятин наввипередки, до Наталі удвох,
До дружини,
І випитували б, і доскіпувалися б над усмішку її промітну:
-- Щось є у цьому жайворонку од голосу Черемшини.
Невже він перо полишив, у жайворонка переметнувсь?!

І стільки б бриніло докору, що впав би я долу з хмари,
Лишив би своє жайворінство – і знов до мужицьких наруг,
Знов запряг би у шлеї дні свої незугари,
І знову на ниві паперу ставив перо, як плуг.

Семанюк Н.В. Літературно-меморіальний музей Марка Черемшини: путівник по музею в місті Снятині / Н.В. Семенюк, І.Д. Гуцуляк. -- Ужгород: Карпати. 1974. – 47 с.: фотоіл.

У східній частині Покуття, на лівому березі бурхливої ріки Прут, на тлі вічнозелених Карпатських гір розкинулось місто Снятин. . На головній магістралі Снятина -- стоїть кам'яний будинок з колонами. У ньому протягом п'ятнадцяти років – з 1012 по 1927 рік – жив і працював видатний український письменник Марко Черемшина. Біля будинку й досі ростуть смереки, берізки, калина, посаджені письменником.

У цьому будинку написані кращі новели письменника, що увійшли до збірок «Село потерпає» (1925) і «Верховина» (1929), тут Марко Черемшина зустрічався з найближчим своїм другом і побратимом по перу Василем Стефаником.

Марко Черемшина (Іван Юрійович Семанюк) народився 13 червня 1874 року в селі Кобаках Косівського району в сім'ї селянина. Батько Марка Черемшини – Юрій Степанович Семанюк – був письменною людиною, любив читати книжки, кохався в народних піснях, коломийках, приказках, був дружнім з видатним українським письменником, буковинським поетом Юрієм Федьковичем.

Раннє дитинство Івана Семанюка пройшло серед мальовничої карпатської природи, у діда Дмитра Олексюка – прекрасного знавця усної народної творчості, чудового оповідача, дуже гуманної людини. 1989 року, після закінчення сільської початкової школи, Іван вступив до Коломийської гімназії. Викладання велося польською мовою, але не зважаючи на труднощі, вчився добре і був одним з кращих учнів. Марко

Черемшина багато читав, вивчав усну народну творчість. Черемшина писав в автобіографії: «Дуже велике враження зробили тоді на мене : Шевченко, Франко і думи та народні пісні у збірнику Головацького». Улюбленим твором письменника була «Енеїда» І. Котляревського. Безмежно любив і вивчав твори Т. Шевченка.

Після закінчення Коломийської гімназії Марко Черемшина на кілька місяців повертається в рідне село і наполегливо готується до вступу в університет. Придивляється до нужденного життя гуцулів, переймається до них глибоким співчуттям. У листі до Осипа Маковея він писав: Домашня наша мужицька біда та злидні пригнобили мене дуже. Я рад би був чим-небудь допомогти своїм рідним: отже я працював з ними».

Восени 1896 р. М. Черемшина вирушає до Відня з наміром вступити на медичний факультет, але плата за навчання була надто високою, і він змушений був піти на юридичний факультет. Студентські роки – це незабутні враження від знайомства з творчістю зарубіжних письменників (Й.В. Гете, В. Шекспіром, Ф. Шіллером, І. Вазовим, О. Кольцовим, В. Короленком) , а також зустрічі з відомими сучасниками. Важко переоцінити значення, яке мала для Марка Черемшини зустріч з Іваном Франком. Ця зустріч відбулася у грудні 1896 року під час перебування І. Франка у Відні та виступі на мітингу проти «шляхецької господарки у Східній Галичині». Тоді ж М. Черемшина особисто познайомився з великим Каменярем і так передав свої почуття: «Я дивився зблизька на Франко, як на сонце, від якого меркнуть очі.² І. Франко порадив «закинути писати поезію в прозі та вернути до «Параски», себто до мужиків».

Із 1898 року письменник друкує свої новели з «мужицького життя» в «Буковині», «Громадському голосі», «Літературно-науковому віснику», де І. Франко був одним із редакторів.

Перший період творчості Марка Черемшини – це період пошуків, проб сил в поезії, в прозі Слідуючи порадам І. Франка, письменник твердо стає на шлях реалістичного зображення життя. Перша збірка письменника «Карби», яка побачила світ у 1901 році в Чернівцях, містила 15 новел. Збірка принесла Черемшині славу талановитого письменника, тонкого лірика, співця карпатської природи і людської душі. Тематика «Карбів» -- різноманітна, новеліст зобразив соціальне і національне життя гуцульського селянства, гнобленого та безправного, його тугу за землею та надію на краще. Із захопленням зустрів твори Марка Черемшини Михайло Коцюбинський. « Тепер у вас в Галичині такі таланти появились, як Кобилянська, Стефаник, Мартович та Марко Черемшина».

Після закінчення в жовтні 1901 року Віденського університету Марко Черемшина потратив п'ять років на оформлення освіти і диплом доктора права отримав лише у 1906 році. Із 1906 по 1912 роки Марко Черемшина практикував адвокатом у м. Ділятині. В ці роки він був відомий як громадський діяч в Гуцульщині.

1912 року Марко Черемшина одержав дозвіл на відкриття власної адвокатської канцелярії в Снятині, Тут прожив до 1927 року. У Снятині М. Черемшина разом із В. Стефаником розгорнув активну громадсько-освітню роботу. Вони організують господарсько-ветеринарні курси, влаштовують різні вечори і збори селян, на яких виступають з рефератами і доповідями. Навколо Марка Черемшина і Василя

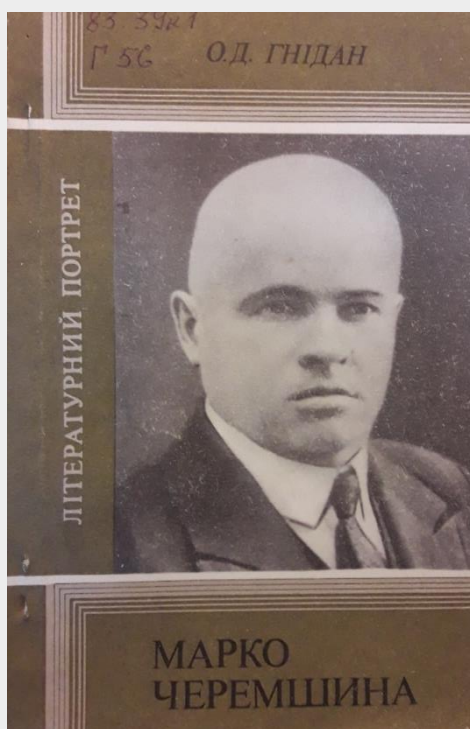
Стефаника згуртувалась передова частина селянства та інтелігенції. Саме тоді і сформувалася «Покутська трійця» -- співдружнє товариське об'єднання трьох літераторів: Василь Стефаник, Лесь Мартович та Марко Черемшина.

Творчість Марка Черемшини періоду 1914-1919 років пройнята глибоким трагізмом та різким осудом Першої світової війни. Ці твори утворюють окремий цикл «Село за війни». Новелами цього періоду Марко Черемшина прилучив свій голос протесту до голосів В. Стефаника, О. Кобилянської, Н. Кобринської, О. Маковея проти масового винищення українського населення цісарською воячиною. Тут відображено страхіття війни, еволюцію свідомості селян, поступове розуміння, що існуючий лад і є основним ворогом.

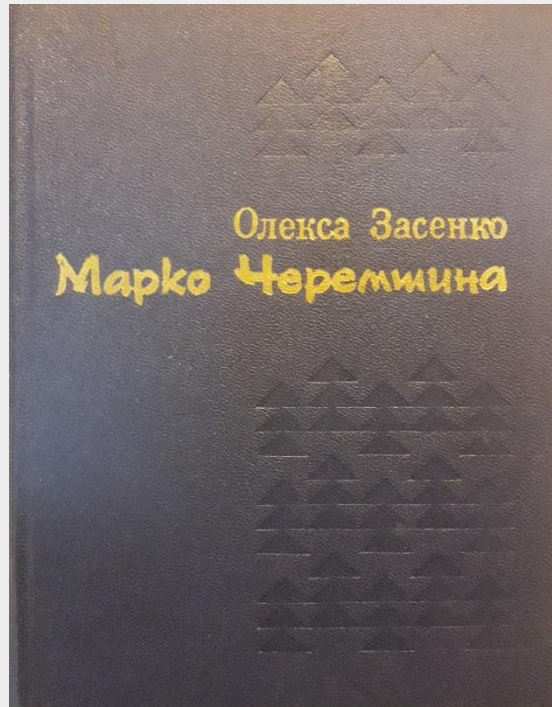
До другого періоду життя і творчості письменника належать такі твори: бовели «Верховина», «Писанки», «Ласка», в яких він змальовував період панування панської Польщі, коли процвітали розгул і свавілля урядовців, жандармів.

Так і не довелося письменникові побачити рідні землі щасливими і вільними. 25 квітня 1927 року його життя раптово обірвалося. В останню путь Марка Черемшину проводжав найближчий друг Василь Стефаник. Похований письменник на міському цвинтарі у м. Снятині Івано-Франківської області.

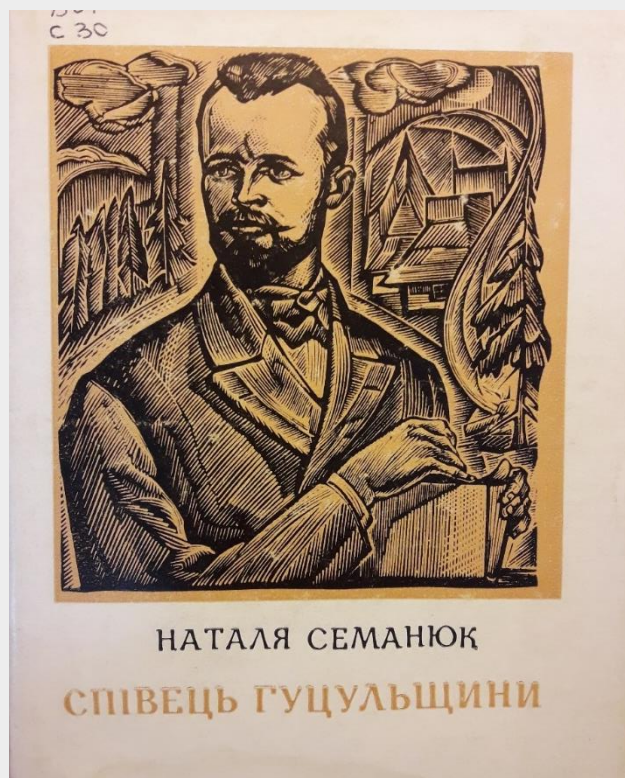
Книги про життя і творчість Марка Черемшини

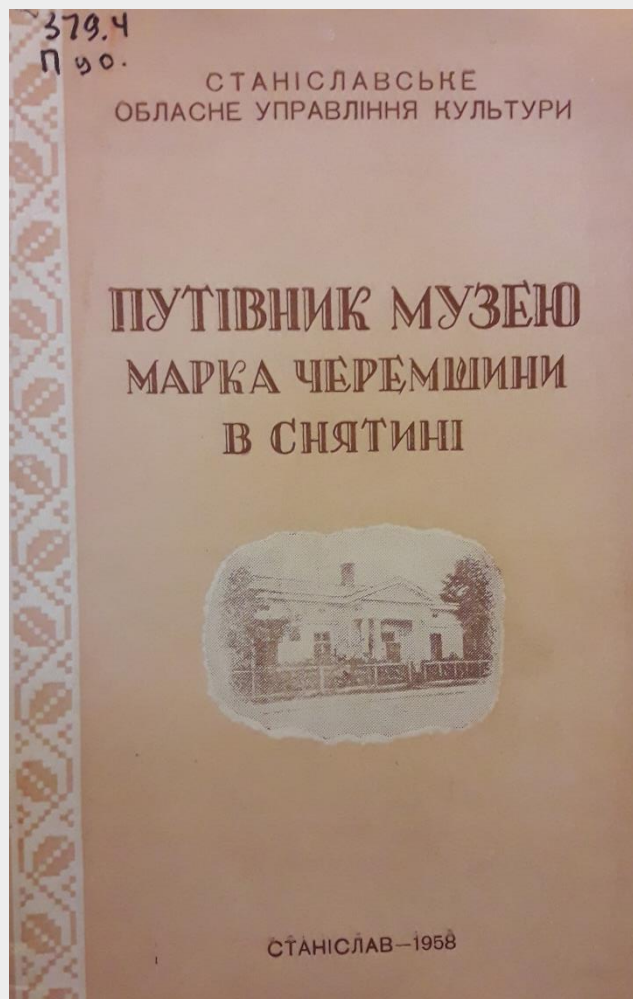
Гнідан О.Д. Марко Черемшина: нарис життя і творчості / О.Д. Гнідан. – К.: Дніпро, 1985. –167 с. – (Літературний портрет)

Засенко О. Марко Черемшина: життя і творчість / О. Засенко. –К.: Дніпро, 1974. – 250 с.: портр., іл.

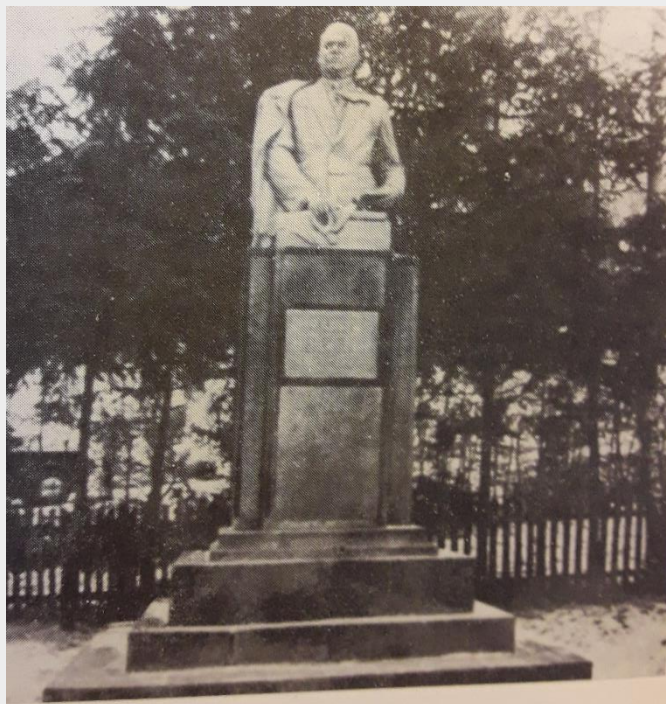

Семенюк Н. Співець Гуцульщини: спогади про Марка Черемшину / Н. Семенюк. – Ужгород: Карпати, 1974. –118 с.: іл.

Путівник музею Марка Черемшини в Снятині / уклад.: Н.В. Семенюк, Р.В. Лукавецька; ред. М.Т. Донченко. – Станіслав: обласне управління культури, 1958. – 81 с.: іл.

Варто віддати велику шану тим, хто приймав участь у створенні такої унікальної книги. І нехай вона вже поважного віку, але залишається пізнавальною, інформативною, ілюстративною та цінною. В книзі багато цікавих світлин та портретів М. Черемшини, фото, де він із сучасниками, також є фотографії заходів вшанування пам'яті письменника, відкриття пам'ятника в Кобаках, ілюстрації до його книг. Збережемо цю невеличку книжечку для прийдешніх.

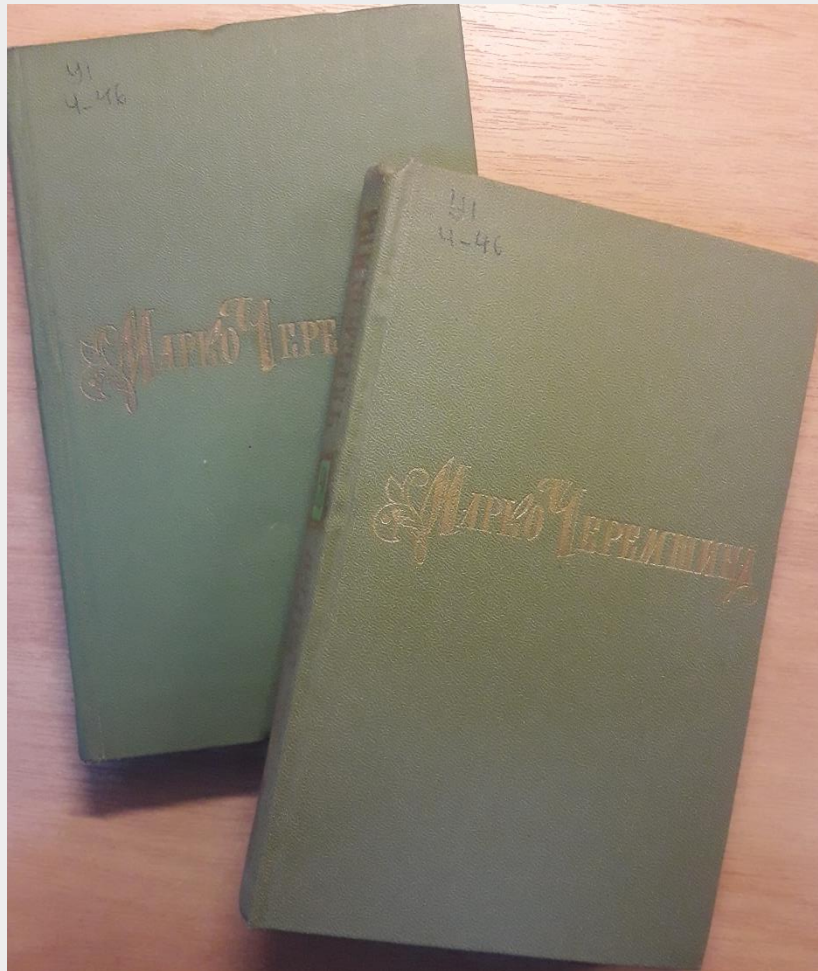
Пам'ятник Маркові Черемшині у с. Кобоках

Літературно-меморіальний музей Марка Черемшини в Снятині

Книги Марка Черемшини, які зберігаються у фонді бібліотеки ОІППО

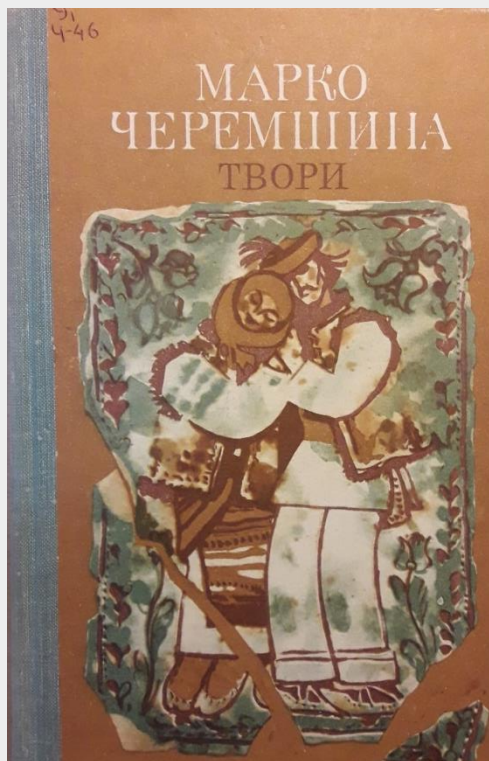
Черемшина М. Твори: в 2 т. / М. Черемшина; ред. колег.: О.Є. Засенко, О.В. Мишанич, Ф.П. Погребенник; упоряд. та прим. О.В. Мишанича; ред. тому і вступ. стат. О.Є. Засенко. – К.: Наукова думка, 1974

Т.1: Карби. Село за війни. Верховина. Парасочка. –331 с.: портр.

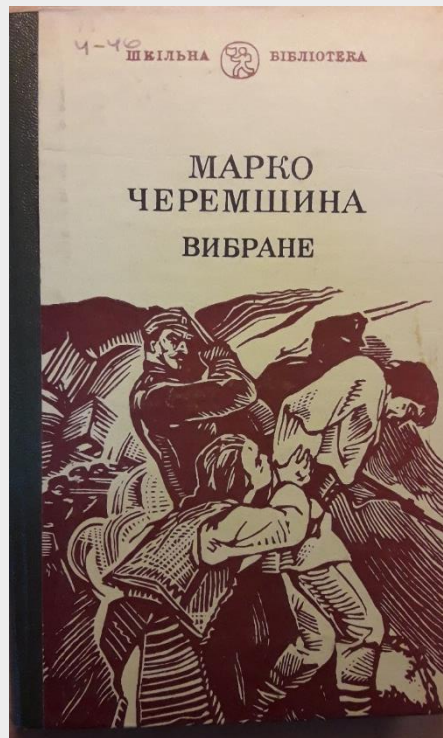
Т.2 : Посвяти Василеві Стефанику. Ранні оповідання. Поезія. Переклади, Літературно-критичні виступи. Спогади. Автобіографія. Листи. – 298 с.: портр.

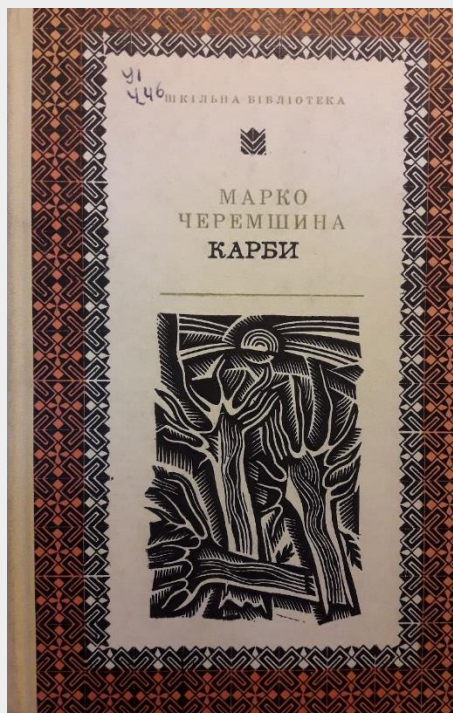
Черемшина М. Твори / М. Черемшина; упоряд. О.С. Романця та Н.В. Семанюк; ступ. статт. О.С. Романця; портр. худож. В.С. Кравченко. – К. Державне видавництво художньої літератури, 1960 – 451 с.

Черемшина М. Твори / М. Черемшина; ілюстр. С.Т. Адамовича. – К.: Дніпро, 1978. –323 с.

Черемшина М. Вибране / М.Черемшина; упоряд., вступ. статт. та прим. О.В. Мишанича; худож.Я.В. Оленюк. – Ужгород: Карпати, 1982. –322 с.: іл. – (Шкільна бібліотека).

Черемшина М. Карби / М. Черемшина; вступ. Стат. О. Засенка. -- К.: Дніпро, 1968. – 204 с.

Черемшина М. Карби: новели / М. Черемшина; ілюстр. худож. І.В. Остафічука. – К. : Дніпро, 1974. – 211 с.: іл.

Черемшина М. Вибрані твори / М. Черемшина; ред. Р. Федорів – Львів: Червона калина, 1999. –333 с.

Бібліотека ОІППО

Червень 2024 р.